

område betydelsen 'besørge noget, sørge for at noget kan blive gjort, istandbragt' (Fritzner); även i fornsvenskan är denna betydelse hos verbet *sysla* (impf. *syste* < *sysliti*) styrkt. I *UFT* kommenteras ordet på följande sätt: »I denna runskrifts *sysla* (SÜSLA) hafva vi ett gammalt nordiskt uttryck för det begrepp, som plägar uttryckas med de halftyska (*om*)*besörja*, (*om*)*bestyra*, *anordna*.» Om andra jämförbara uttryckssätt se U 919.

E. Brate attribuerar (i *Svenska runristare*) U 1107 till ristaren Gudfast, som namnger sig på U 918 och U 1116. Grunden för attributionen är synnerligen svag. Däremot kunna vissa iögonenfallande likheter framdragas mellan U 1107 och U 919, som står rest vid Blacksta i Jumsils sn (fågelvegen endast en dryg halvmil VNV om U 1107). Blackstastenen är den enda hittills kända runsten, som har signerats av en ristare med namnet *Þorðr*. I likhet med U 1107 är sista satsen på U 919 ristad med vänderunor: **þorþr : hiok · runar · þisar · ual**. Vidare kunna anföras överensstämmelser i ordval och skrivningar (*rita sten*, *ok*, *eftia*) och runformer (*n* med ensidig bst, *þ* med bst som upptill utgår från ramlinjen osv.). Olikheter mellan de båda ristningarna förekomma emellertid, varför frågan om *Þorðr* också har ristat den osignerade U 1107 icke säkert kan avgöras. U 1107 är icke ristad av någon framstående runmästare; linjeföringen är klumpig och osäker, och som helhet gör ornamentiken ett slappt, nästan virrigt intryck. Ristningen är avgjort obehändigare än U 919.

U 1107 är troligen rest av föräldrarna (*Skaldi* och *Gillaug*) efter en av deras söner (*Fastarr*). Det är då sannolikt, att *Þorðr* har varit en broder till den döde. Intet hindrar, att denne *Þorðr* är identisk med den man, som har signerat U 919.

1108. Skuttunge kyrka.

Litteratur: B 483, L 173. J. Bureus, Fa 6 s. 63 n:r 86 (Bureus' egen uppteckning), Fa 5 n:r 325, Fa 1 s. 74, Fa 13 s. 250, 287; J. Rhezelius, Fl 1 n:r 50; Ransakningarna 1667–84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 41; O. Celsius, Svenska runstenar (Fm 60) 2, s. 127, 225; Skuttunge Handlings Book (O N:o 1, ULA), s. 59; UFT h. 5 (1876), s. 62; S. B. F. Jansson, Runinskriftsinventering i Uppsala län 1942 (ATA), Skrivelse till Riksantikvarieämbetet den 10/9 1954 (ATA).

Avbildningar: J. Rhezelius, teckning (i Fl 1); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 483).

Den sedan 1700-talet försvunna runstenen låg enligt Bureus »I Skuttunge Kyrkedörr (Fa 6); Fa 5: »Skuttunge S.»; »Kyrkedör». Ovan teckningen i Fl 1 finnes följande platsuppgift: »Skuttunge Sochn Vthi Wåkenhus dören ligger Denna.» Enligt Ransakningarna 1667–84 låg »J wapnhuuss döhren . . . en stehn påskrifwen»; på träsnittet i Peringskiölds Monumenta finnes bläckanteckningen »Skuttunge Wapenhus Dör» (B 483: »Vapnhus dör»; L 173: »Vapenhusdörren»). O. Celsius, som undersökte inskriften den 12 juni 1728 (»4 dag Pingst 1728»), anger platsen vara i »Skuttunge Kyrkia i ingången i Wapnhuset». Celsius anmärker, att ett stycke av stenens övre del var »betäckt af dörrpelaren» samt att slutet av inskriften, som stod nedtill till höger på stenen, var »bortnött». Han tillägger: »Skiön ritning.» I Skuttunge Handlings Book omtalas stenen: »Uti ingången, eller midt uti dören till wapnhuset, är en Runsten lagd, hwars påskrift går till en del under högra Pelaren.» Detta är såvitt bekant de senaste uppgifterna om U 1108. Stenen söktes förgäves vid runinskriftsinventeringen 1942. I januari 1955 gjordes ytterligare ett försök att finna runstenen, vars inskrift, på grund av att stenens övre del hade varit dold, var ofullständigt känd av granskarna. Golvet bröts upp och det ursprungliga golvet frilades på den plats, där dörren mellan vapenhuset och kyrkan ansågs ha befunnit sig. Det visade sig, att omfattningarna voro borthuggna och att man med stora stenar hade murat igen ingången. Om runstenen sålunda har haft sin plats som tröskelsten i dörren mellan vapenhuset och kyrkan — och icke i den dörr som ledde från kyrkogården

Fig. 393. U 1108. Skuttunge kyrka.
Efter teckning av Rhezelius.

Fig. 394. U 1108. Skuttunge kyrka.
Efter träsnitt i Peringskiölds Monumenta (B 483).

in i vapenhuset — har den fördärvats eller gjorts oåtkomlig i samband med att denna öppning har murats igen. Detta har givetvis skett, då vapenhuset revs. Trots allt är det icke alldeles otänkbart, att U 1108 kan komma i dagen, när Skuttunge kyrka inom en snar framtid skall restaureras, eller om man i framtiden kommer att gräva upp kyrkogården S om kyrkan.

Höjd omkring 2 m.; största bredd omkring 1,50 m.

Inskrift (enligt Celsius):

kitilmuntr · uk un ... -era · bro · at · kak · sun ... i ...

5 10 15 20 25 30

Kætilmundr ok ... (letu) gæra bro at kak, sun sinn.

»Kættilmund och ... (läto) göra bro efter kak, sin son.»

Till läsningen: Celsius anmärker, att ristningsytan efter 14 n är »betäckt af dörrpelaren ett stycke». Av runan 15 återstod endast nedre hälften, och 16 e hade förlorat övre delen. 16 e markeras som tydligt stungen. Såväl före som efter 30 l var ytan »bortnött». — Bureus (i Fa 6): *kitilmuntr · uk · un ... ra · bro · ak sun*. — Rhezelius (i Fl 1): *kitilmuntr · uk u- ... ĩra · bro · auk · ak · sun þi ...*. — Hadorph och Leitz: *kitilmuntr · uk un ... ra · bro at · kak sun*.

Faderns namn, *Kætilmundr*, är ganska vanligt i svenska runinskrifter (ett 15-tal belägg); också under medeltiden är namnet »rätt vanligt» (Lundgren och Brate). Vilket namn modern har burit kan icke fastställas, eftersom vi endast känna dess två första runor. Det förefaller som om namnet har bestått av omkring sex runor. — Hur sonens namn, *kak* ack., skall uppfattas är ovisst.

Samma mansnamn förekommer på ytterligare tre uppländska runstenar (U 137, 828 och 925) samt på en sörmländsk (Sö 314) och en östgötsk (Ög 135). Om namnet se vidare S. B. F. Jansson i *Runer og Rids, Festschrift til Lis Jacobsen* (1952), s. 14 f. och U 925.

Var den »bro» har legat, som byggdes till minne av **kak**, ha vi ju ingen vetskap om. Vid prästgården korsar landsvägen Skuttungeån; otänkbart är icke, att U 1108 ursprungligen har varit rest vid övergångsstället.

Det är mycket beklagligt, att U 1108 är oåtkomlig för undersökning. Av avbildningarna att döma har ristningen varit en skicklig mästaress verk. Celsius anmärker ju också, att stenen har »Skiön ritning».

1109. Skuttunge kyrka.

Pl. 104.

Litteratur: S. B. F. Jansson, Skrivelse till Riksantikvarieämbetet den 10/9 1954 (ATA).

Den fragmentariskt bevarade runstenen sitter inmurad i sakristians östra grundmur, 70 cm. S om sakristians nordöstra hörn.

U 1109 kom i dagen i samband med att Skuttunge kyrka omputsades hösten 1954. Några andra delar av runstenen kunde icke upptäckas i sakristiemuren.

Rödaktig granit. Höjd 0,80 m., bredd 1,12 m. Fragmentet utgör rotändan av en stor runsten. Ristningen, som delvis är mycket grund och vittrad, innehåller runinskriftens början och slut.

Inskrift:

gisl . . . -lfs
5

Gisl . . .

»Gisl . . .»

Till läsningen: Före 1 **g** finnes ej sk. 1 **g** är tydligt stunget. 2 **i** är ej stunget. Sk efter 4 **l** är svagt men säkert. Därefter är stenen avslagen; inskriften fortsätter i stenens högra kant med runan 5, som är skadad genom vittring; runan gör snarast intryck av att ha varit **k** eller möjligen vänt **u**. Mellan 6 **l** och 7 **f** finnas inga spår av runor. Efter 8 **s** finnes möjligen ett svagt spår av sk. 8 **s**, som är inskriftens sista runa, står lika högt upp på ristningsytan som 1 **g**. Av detta förhållande framgår, att ristningen har varit välberäknad.

Runföljden 1–4 utgör inskriftens början, 5–8 dess slut. Den förra innehåller det i uppländska inskrifter vanliga mansnamnet *Gisl*. Det har hittills varit känt från U 453, 454, 669, 808, 809, 836, 844, 845, 898, 899, 1005, 1027, 1047. U 1109 ger sålunda det fjortonde uppländska belägget. Utanför Uppland är namnet känt från en östgötsk (Ög 199), en västgötsk (L 1352) och en västmanländsk inskrift (L 1016).

Inskriftens slut kan icke rekonstrueras med säkerhet; möjligen har den slutat med en uppgift om att den döde var t. ex. *broðir* eller *sunu Ulf*.

Skuttunge prästgård se U 1116 Skuttunge by.